

Diagrammen

Een interessant element in deze studie vormen de ‘criminele organisatiestructuren’ van de acht jeugdgroepen. Deze ‘netwerkdigrammen’ zijn gebaseerd op informatie vanuit het HKS. Groepsoverschrijdende criminele contacten worden hierdoor zichtbaar, maar er zitten ook nadelen aan een dergelijke weergave. Daders die niet zijn opgenomen in het HKS maar wél deel uit maken van het netwerk, blijven buiten beeld terwijl ze een centrale rol in de specifieke jeugdgroep kunnen innemen. Een tweede probleem met de weergave ligt besloten in het eendimensionale karakter van de diagrammen waarbij delicten en personen met elkaar verbonden zijn. Andere dimensies, zoals contacten tussen groepsleden op basis van vriendschappelijke, familiale of andersoortige relaties, ontbreken in deze visualisaties, maar hadden toegevoegd kunnen worden op basis van de interviews met de jongeren en informatie verkregen via participerende observatie. Door data afkomstig uit verschillende bronnen (participerende observatie, HKS, interviews) met elkaar te combineren, hadden de auteurs een centraal concept als hechtheid van de jeugdgroep beter kunnen duiden.

Conclusie

De onderzoekers verdienen waardering voor de tijd die ze hebben geïnvesteerd om met een ambitieuze en gevarieerde methodologische insteek problematische jeugdgroepen in kaart te brengen. Hun studie zou echter geprofiteerd hebben van een minder sterke ‘justitiële focus’ voor wat de opzet van participerende observatie betreft. Politie initieerde niet alleen de contacten naar de ‘zwaardere jeugdgroepen’, maar wist ook te allen tijde waar veldwerkers zich bevonden. Als lezer kan men zich eenvoudigweg niet aan de indruk onttrekken dat de veldwerkers te veel met politie zijn geassocieerd en dat hierdoor de informatie is ‘gekleurd’ zonder dat de auteurs deze mogelijke vertekeningen duiden. Daarnaast is de door hen gehanteerde typering van jeugdgroepen bij uitstek een van buitenaf opgelegde (*etic*) classificatie, die relevant is voor beleidsmakers maar die geen aansluiting vindt bij de leden van de jeugdgroepen. Een meer systematische confrontatie van het materiaal dat uit de verschillende methoden is gegenereerd, zou wellicht ook andere aanknopingspunten voor handhaving hebben geboden. Constateren dat de jeugdgroepen hun gedrag als minder problematisch ervaren dan de politiefunctionarissen, zou daarmee geen bevinding zijn maar veeleer een startpunt voor verdere analyse.

Repliek

Balthazar Beke

Alle waardering voor de recensie (en dan inclusief de genoemde kanttekeningen) van collega-onderzoeker Staring. Het is zeker aantrekkelijk op specifieke onderdelen daarvan van gedachten te wisselen met de recensent (en in zijn verlengde de lezer). Inhakend daarop wat punten mijnerzijds.

Het kwalitatieve onderzoeksgedeelte (participerende observatie) heeft zeker zijn beperkingen. We doen al meer dan vijftien jaar dergelijk onderzoek en dat impliceert ook dat we redelijk nauwkeurig weten wat de risico's zijn voor onderzoekers in dergelijke settings. Afgezien van echt *undercover* research (hetgeen door de betrokken ministeries in dit geval niet is toegestaan) is men min of meer aangewezen op het 'openlijk als onderzoeker opereren'. Dat had in ons onderzoek als consequentie dat de criminele jeugdgroepen die op het punt stonden 'ondergronds te gaan' (te integreren in het circuit van de georganiseerde criminaliteit), niet benaderd konden worden zoals we wensten. Voor de overige jeugdgroepen gold dat probleem niet.

Dat onderzoekers 'een rad voor ogen wordt gedraaid' is mogelijk, maar niet waarschijnlijk. Vanuit diverse bronnen (HKS, BPS en dergelijke plus sleutelinformanten) is vooraf een eerste inzicht in de aard van de groep en haar leden gegeven. De onderzoekers konden het daardoor snel signaleren als zaken anders werden voorgesteld en daarnaar handelen.

Voor wat betreft de netwerkanalyse kunnen we verzekeren dat deze *snowball sampling* op antecedenten uiterst belangwekkende en onbekende criminele verbanden heeft blootgelegd. Het is weliswaar eendimensionaal (specifiek gericht op criminaliteit), maar daarmee een eerste zeer interessante manier om jeugdgroepen in beeld te brengen. Een mogelijke verdere analyse van groepen op andere verbanden spreekt ons als onderzoekers zeer aan. Zeker omdat er beter zicht wordt verkregen op de invulling van begrippen als vriendschap en criminaliteit én de samenhang daartussen. We hebben overigens ook – zoals het een goede onderzoeker betaamt – voorstellen gedaan tot 'follow-up onderzoek'.

Weinig aandacht wordt in de recensie besteed aan revenuen van het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek waarbij ruim 110 van dergelijke jeugdgroepen uitgebreid zijn geanalyseerd (mede dank zij de gehanteerde methodologische opzet én de daaruit voortvloeiende mogelijkheden tot statistische analyse). Dat betreft natuurlijk allereerst de mogelijkheid tot de typering van de groepen (in hinderlijk, overlastgevend en crimineel). Een dergelijke typering is – zoals terecht wordt opgemerkt – voornamelijk interessant voor beleidsmakers. Dat blijkt overigens ook, want in een groot aantal politieregio's is het op deze manier identificeren en classificeren van jeugdgroepen inmiddels structureel ingevoerd. Ook belangwekkend is de in hoofdstuk 7 besproken rol van subgroepen waar het gaat om afwijkend crimineel gedrag en – *last but not least* – de (voorlopige) constructie van twee specifieke typen: jeugdbendes en straatbendes.

Met de in hoofdstuk 8 – bij wijze van afsluiting – geschetste twee belangrijkste ontwikkelingspaden van enerzijds hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen en anderzijds criminele jeugdgroepen, hebben we een eerste aanzet gegeven tot wat Staring noemt de koppeling van dergelijke (beleids)typeringen aan de belevingswereld van de jeugd in dergelijke groepen zelf. Tussen beide zit een scheidslijn als het gaat om achtergronden en kenmerken van de leden, groepsdynamiek (belevingswereld) én ontwikkeling van criminele carrières. Wij pleiten ervoor om langs deze lijn dergelijke jeugdgroepen nader te gaan onderzoeken. En daarbij kan dan tegelijkertijd gezocht worden naar de eerder genoemde verbreding die ook Staring ambieert.